

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ (ΜΑ)

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
ΠΑΠΥΡΟΣ
ΠΙΠΕΡΑΣ & ΣΙΑ ΟΕ

ISBN 978-960-9621-21-2

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
—
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Εκπαιδευτικός φάκελος βασισμένος στην περιοδική
έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης,
«Γράμματα από το Υπόγειο».

Για μαθητές από Ε' Δημοτικού.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΕΘΩΝΗ

Σ = Σ
Ρ = Ρ
Α = Α
Κ = Κ
Π = Π
Μ = Μ
Ε = Ε
Σ = Σ
Λ = Λ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ

ΔΡ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΑΤΖΟΛΗΣ
Αρχαιολόγος
Προϊστάμενος Τμήματος
Δημοσίων Σχολείων Τεκμηρίωσης,
Δημοσιευμάτων ΑΜΘ

—
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΥΛΙΚΟΥ & ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΔΡ. ΟΛΓΑ ΣΑΚΑΛΗ
Μουσειολόγος-Μουσειοπαιδαγωγός

—
ΤΣΙΑΜΑΓΚΑ ΕΥΜΟΡΦΙΑ (ΜΕΔ)
Μουσειοπαιδαγωγός

—
ΜΑΝΤΙΚΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ (ΜΑ)
Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

γλώσσαν νομῶν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΕΕΝΙ)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Μεθώνη: η πρώτη αποικία!

Ήξερες ότι . . .

η Μεθώνη ήταν η πρώτη αποικία στο βόρειο Αιγαίο;

Οι κάτοικοί της κατάγονταν από την Ερέτρια της Εύβοιας και εγκαταστάθηκαν εκεί το 733/2 π.Χ.

Τις πληροφορίες αυτές μας τις έχει δώσει ο αρχαίος ιστορικός Πλούταρχος από τον οποίο μαθαίνουμε ακόμη μια ιστορία για την ίδρυση της Μεθώνης. Μας λέει, λοιπόν, ότι στην αρχή οι Ερετριείς ίδρυσαν αποικία στην Κέρκυρα, αλλά οι Κορίνθιοι κατάφεραν να τους διώξουν, για να ιδρύσουν εκεί μια δική τους αποικία.

Έτσι, οι Ερετριείς άποικοι αποφάσισαν να γυρίσουν στην πατρίδα τους.

Οι κάτοικοι όμως της Ερέτριας δεν ήθελαν πλέον πίσω τους παλιούς συμπατριώτες τους και τους έδιωξαν με τις σφεντόνες! Αφού λοιπόν δεν έγιναν δεκτοί στην παλιά τους πατρίδα, κατέφυγαν στον βόρειο Θερμαϊκό κόλπο και ίδρυσαν τη Μεθώνη.

1

Μπορείτε να βρείτε στο κείμενο που βρίσκεται δίπλα στη βιτρίνα 1 πώς ονόμασαν οι Ερετριείς τους διωγμένους συμπατριώτες τους;

Βρείτε στον χάρτη τη Μεθώνη και την Ερέτρια και ενώστε τις με μία γραμμή. Με ποιο τρόπο έφτασαν οι άποικοι ως εκεί; Δείξτε το με ένα σκίτσο πάνω στη διαδρομή.

Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Ερετριείς δεν δέχθηκαν πίσω τους συμπατριώτες τους, όταν τους έδιωξαν οι Κορίνθιοι από την Κέρκυρα;

Μεθώνη: κέντρο εμπορίου

Ήξερες ότι . . .

η Μεθώνη ήταν σημαντικό κέντρο με μεγάλη εμπορική δραστηριότητα;

Είχε σπουδαία γεωγραφική θέση, δύο λιμάνια και πρόσβαση στην κυριότερη πρώτη ύλη της εποχής, την ξυλεία για την κατασκευή πλοίων.

Έμποροι από όλο το Αιγαίο αλλά και τη μακρινή Φοινίκη έφθαναν στην πόλη, για να φέρουν και να πάρουν εμπορεύματα.

Παρατήρησε τα κείμενα και τις εικόνες δίπλα στις βιτρίνες 1 & 4.

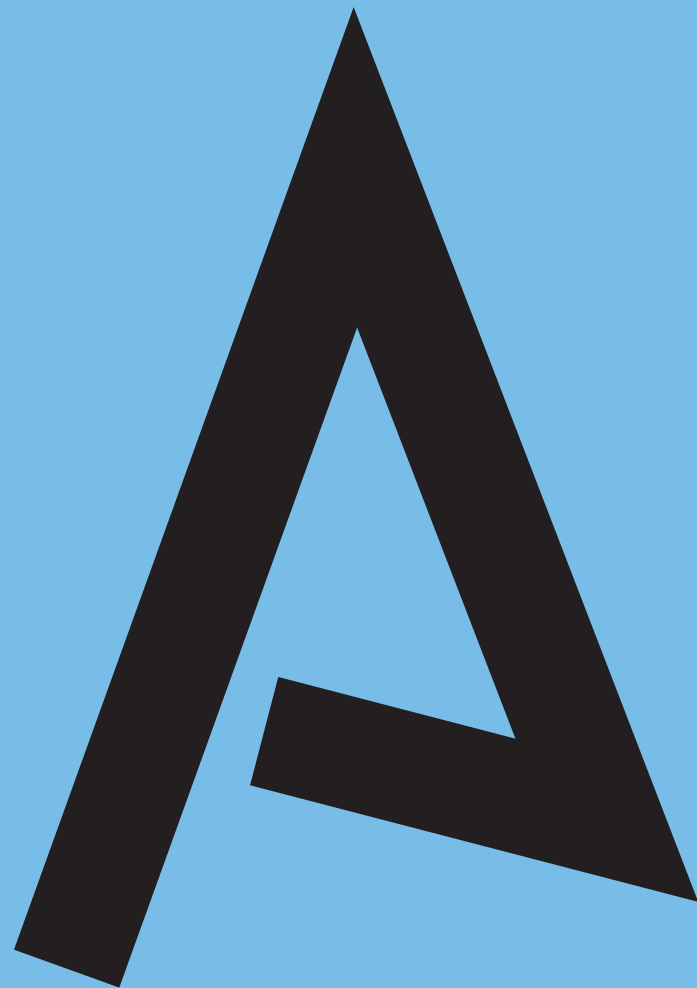
Φοινίκη, εμπόριο, Μεθώνη, αλφάβητο:
Συζήτησε με την ομάδα σου πώς συνδέονται μεταξύ τους.
Μπορείτε να δώσετε ένα τίτλο στην παρακάτω εικόνα;

Ζωγραφική σύνθεση με βάση τα ευρήματα του πλοίου της Κυρήνειας και της γεωγραφίας της Μεθώνης.
Ε. Μαυροβίτου, Σ. Μαντικού, Ε. Μπόλλας

Το εμπόρευμα οργανώνεται: σφραγίδες και χαράγματα

Ήξερες ότι . . .

μεγάλα αγγεία (πιθάρια) γεμάτα με διάφορα
εμπορεύματα έμπαιναν στα αμπάρια των πλοίων που
έφταναν ή έφευγαν από τα λιμάνια της Μεθώνης;

Κάποια από αυτά τα χάραζαν με διάφορα σχήματα
και σύμβολα!

Παρατήρησε τα δύο μεγάλα πιθάρια αποθήκευσης στη βιτρίνα 7.

Αν ήσουν ένας έμπορος από
την αρχαία Μεθώνη, ποια σύμβολα
θα χρησιμοποιούσες για να
χαράξεις τη δική σου εμπορική
σφραγίδα πάνω στα πιθάρια;
Υπόθεσε τι μπορεί να σήμαινε
το καθένα από τα σύμβολα που
διάλεξες.

«Σταυρός» ή σχήμα «X»

Σχήμα «τετράκτινου-
πεντάκτινου» αστεριού

Βέλος ή σχήμα «Λ» ή «V»

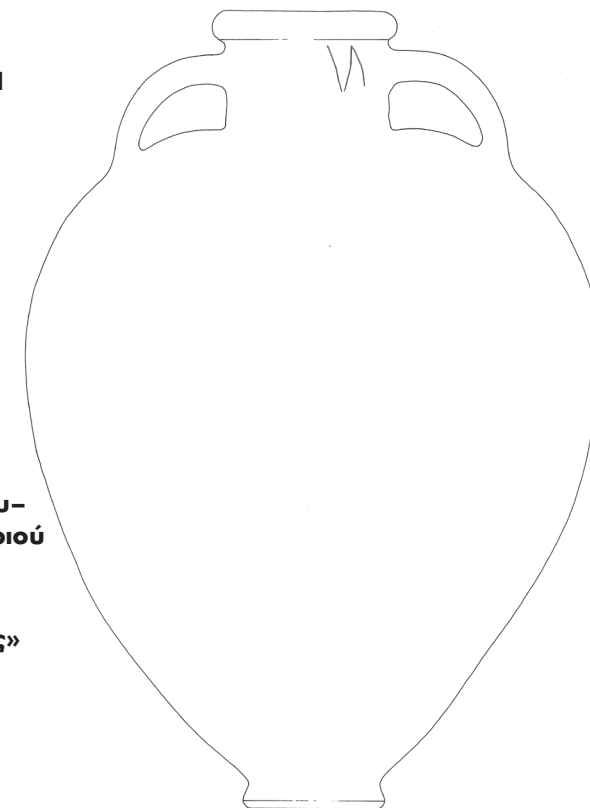
Σχήμα «κλεψύδρας»

Σχήμα πλέγματος

Σχήμα «πεντάλφα»

Μπορείτε να σκεφτείτε σύγχρονα αντίστοιχα εμπορικά σήματα;

Συμπόσια
=
συν + πίνω,

αγγεία
με νερό
και οίνο!

Ήξερες ότι . . .

στα συμπόσια έτρωγαν, έπιναν κρασί,
συζητούσαν και διασκέδαζαν παίζοντας
παιχνίδια και ακούγοντας μουσική ή
απαγγελίες ποιημάτων;

Το κρασί το έπιναν ανακατεμένο
πάντα με νερό, μέσα σε ειδικά αγγεία-
ποτήρια πάνω στα οποία χάραζαν
μερικές φορές το όνομά τους!

Παρατήρησε τις βιτρίνες 3 και 5.
Σημείωσε τα ονόματα που είναι γραμμένα στα παρακάτω αγγεία.

Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι έγραφαν το όνομά τους
πάνω στα ποτήρια;

**Συμπόσια
=
συν + πίνω,**

**το ποτήρι
μου
δε δίνω!**

Ήξερες ότι . . .

μέσα στη χαρούμενη ατμόσφαιρα του συμποσίου, αυτοί που συμμετείχαν, χάραζαν στα ποτήρια είτε το όνομά τους, για να δείξουν ότι τους ανήκουν, είτε μικρά ποιήματα και στιχάκια, για να αστερευτούν και να πάρουν μέρος στα λογοτεχνικά παιχνίδια;

Ένα τέτοιο δείγμα γραφής έχουμε στο ποτήρι του Αλεξάνδρου που βρέθηκε στη Μεθώνη.

Παρατήρησε το ποτήρι του Αλεξάνδρου στη βιτρίνα 4.

Είμαι [το ποτήρι/αγγείο;] του Αλεξάνδρου.
[. . . όποιος μου το στερήσει . . . τα μά]τια του
(ή τα χρήματά του) θα στερηθεί.

**Σκέψου τι θα έγραφες εσύ αν ήσουν στη θέση του Αλεξάνδρου!
Άξιζε πιστεύεις μια τόσο βαριά κατάρα για ένα τέτοιο . . . αδίκημα;**

Η γραφή κινείται!

Ήξερες ότι . . .

εκείνη την εποχή έγραφαν προς όλες τις κατευθύνσεις;

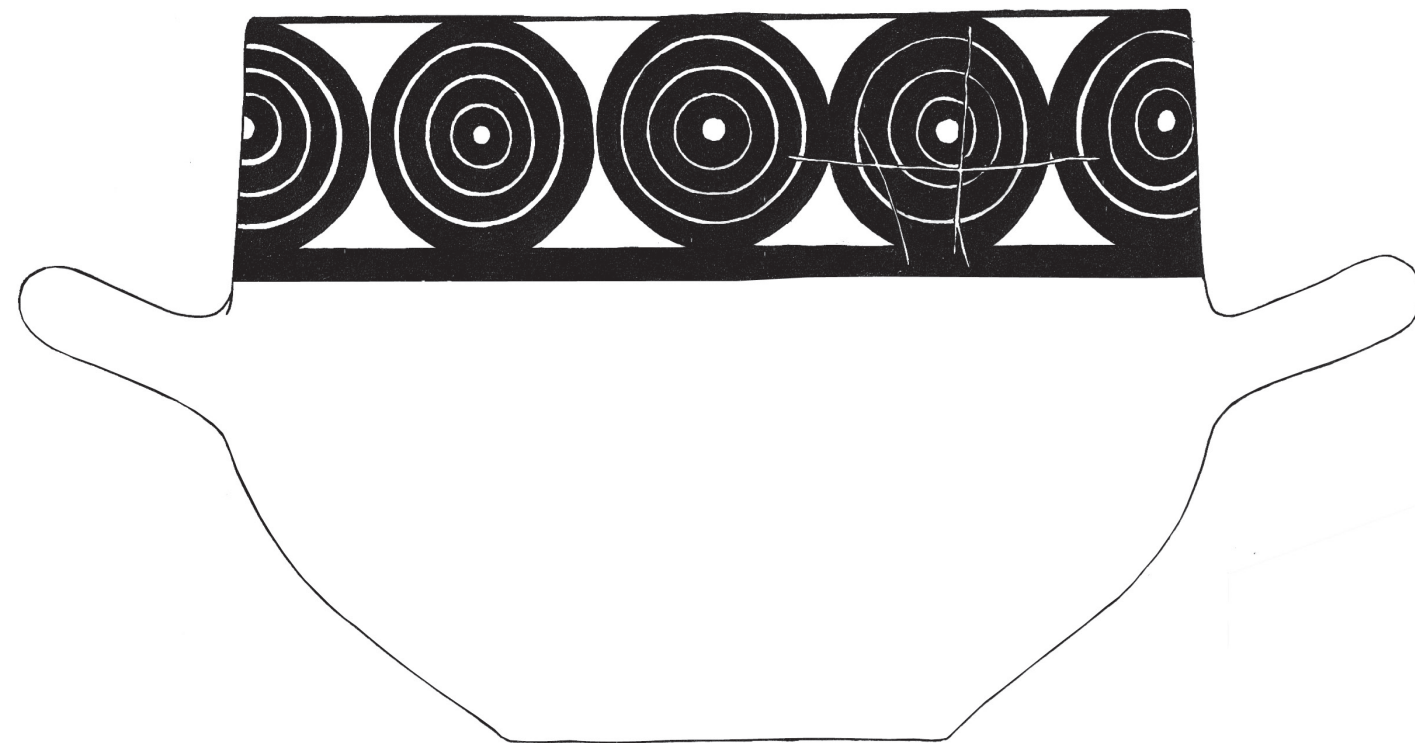
Η κατεύθυνση των γραμμάτων ήταν είτε από τα δεξιά προς τα αριστερά («επί τα λαιά») είτε από αριστερά προς τα δεξιά («ες ευθύ»), αλλά και εναλλάξ («βουστροφηδόν»).

Στη βιτρίνα 5 θα δεις το όνομα **Φιλίων** γραμμένο «επί τα λαιά».

Προσπάθησε να γράψεις το όνομά σου μέσα στο αγγείο «επί τα λαιά»!

Γράφω και χαράζω στα αγγεία, με πινέλα και εργαλεία!

Ήξερες ότι . . .

υπάρχουν δύο τρόποι γραφής πάνω στα αγγεία;

Όταν τα σύμβολα ή τα κείμενα χαράσσονται με μυτερό εργαλείο μετά ή πριν το ψήσιμο του αγγείου λέγονται **χαράγματα, εγχάρakta ή γκράφιτι (graffiti)**.

Όταν ζωγραφίζονται με πινέλο συνήθως πριν το ψήσιμο λέγονται **γραπτά ή ζωγραφισμένα (dipinti)**.

Βρείτε και παρατηρήστε στη βιτρίνα 9, τα αγγεία που εικονίζονται εδώ. Μπορείτε να καταλάβετε και να σημειώσετε ποιο έχει **χαραγμένα (graffiti)** και ποιο **ζωγραφισμένα (dipinti)** σύμβολα;

Τι σημαίνει σήμερα η λέξη «γκράφιτι» (graffiti);

Πιστεύετε ότι υπήρχε κάτι αντίστοιχο με τα σημερινά («γκράφιτι graffiti») στην αρχαιότητα;

Οι πόλεμοι
έχουν
απώλειες...

Ήξερες ότι . . .

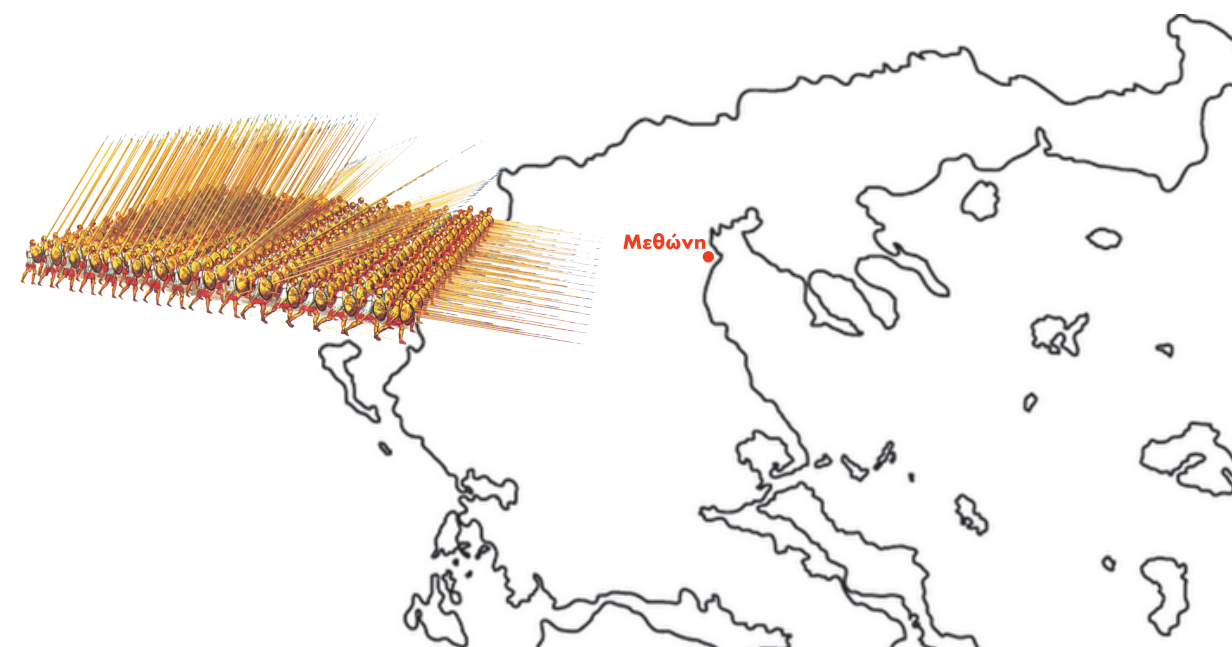
ο Φίλιππος Β΄ κατέστρεψε
τη Μεθώνη το 354 π.Χ. και
οι κάτοικοί της αναγκάστηκαν
να μετακινηθούν βορειότερα;
Αναφέρεται μάλιστα ότι,
κατά τη διάρκεια αυτής
της πολιορκίας, ο Φίλιππος Β΄
έχασε το δεξί του μάτι!

Παρατήρησε τις εικόνες και τα κείμενα δίπλα στη βιτρίνα 1.

Γιατί νομίζετε ότι ο Φίλιππος Β΄ κατέστρεψε την πόλη
της Μεθώνης; Σημειώστε την κύρια αιτία:

Βρήκαμε το Υπόγειο στη Μεθώνη

...

Τι να' ναι άραγε αυτό;

Ήξερες ότι . . .

στην κορυφή
του παραθαλάσσιου λόφου
της Μεθώνης βρέθηκε ένα
μεγάλο κτίσμα σε βάθος
που ξεπερνούσε τα 11 μ.;
Μέσα σε αυτό υπήρχαν
αγγεία για την αποθήκευση,
το μαγείρεμα και
το σερβίρισμα των τροφών.

Οι αρχαιολόγοι
το ονόμασαν «Υπόγειο» και
πιθανώς κατασκευάστηκε
για να αποθηκεύονται
εκεί διάφορα αγγεία.
Απ' ότι φαίνεται το «Υπόγειο»
δεν ολοκληρώθηκε ποτέ,
ίσως λόγω κατασκευαστικών
προβλημάτων!

Παρατηρήστε το εποπτικό υλικό (κείμενα, φωτογραφίες)
δίπλα στη βιτρίνα 1.

Πώς θα ένιωθες αν ήσουν στην ανασκαφική ομάδα
που ανακάλυψε τα ευρήματα αυτά;

Δημιουργήστε
μια σκηνή
της ανασκαφής,
αφού μοιραστείτε
τους σχετικούς
ρόλους μεταξύ σας!
(αρχαιολόγοι,
εργάτες,
συντηρητές,
αρχιτέκτονες κ.α.)

<p>Εκπαιδευτικός φάκελος</p>	<p>ISBN 978F-960-9621-21-2</p>	
Τίτλος	Έκθεση	Ομάδα εφαρμογής
Γράμματα και χαράγματα στην αρχαία Μεθώνη	Περιοδική έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, <i>Γράμματα από το «Υπόγειο»</i>	Μαθητές/τριες από Ε΄ Δημοτικού
		

Περιεχόμενα φακέλου	Οδηγίες
<p>9 καρτέλες που αντιστοιχούν στις 6 θεματικές ενότητες της έκθεσης. Οι ενότητες είναι οι ακόλουθες:</p> <ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή/ίδρυση της Μεθώνης Εμπόριο και γραφή Συμπόσιο και γραφή Τρόποι γραφής Η καταστροφή της πόλης Το «υπόγειο»: η ανασκαφή και τα ευρήματα στη Μεθώνη	<p>Οι καρτέλες μοιράζονται στα παιδιά ανάλογα με τον αριθμό τους, ώστε να τις επεξεργαστούν και να περιηγηθούν επί τόπου στην έκθεση. Κάθε καρτέλα μπορεί να αντιστοιχεί το πολύ σε τρία (3) παιδιά. Οι υποομάδες μελετούν ένα συγκεκριμένο θέμα και συνεργάζονται μεταξύ τους. Στο τέλος όλη η ομάδα θα πρέπει να δημιουργήσει μια ενιαία αφήγηση συνδέοντας το περιεχόμενο των καρτών. Παρακάτω προτείνονται δυο βασικοί τρόποι –«σενάρια»– σύνδεσης του υλικού. Μπορείτε βέβαια να δημιουργήσετε και μια δική σας σειρά σύνδεσης των ενοτήτων. Ο τρόπος παρουσίασης μπορεί να γίνει είτε με καταγραφή της ιστορίας και αφήγηση είτε με τη μορφή σπονδυλωτών θεατρικών δρώμενων, στο σχολείο ή/και μπροστά στις προθήκες.</p>
	

Σκοπός εκπαιδευτικού προγράμματος	Στόχοι εκπαιδευτικού προγράμματος	Αξιολόγηση εκπαιδευτικού προγράμματος
<p>Σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να γνωρίσουν τα παιδιά τα πρωιμότερα επιγραφικά ευρήματα της Μακεδονίας και του Β. Αιγαίου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Να μελετήσουν από κοντά τα αρχαία αντικείμενα Να εντοπίσουν στο χάρτη τις θέσεις της Μεθώνης και της Ερέτριας Να καλλιεργήσουν τον προφορικό και το γραπτό λόγο Να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη Να διατυπώσουν υποθέσεις Να εκφραστούν κιναισθητικά μέσω του θεατρικού παιχνιδιού Να συνεργαστούν και να ψυχαγωγηθούν	<p>Η διαμόρφωση και παρουσίαση της ιστορίας μπορεί να αποτελέσει και την άμεση αξιολόγησή του, καθώς θα καταστεί εμφανής η κατανόηση ή μη των ενοτήτων της έκθεσης από τα παιδιά και η επίτευξη των αντίστοιχων στόχων.</p>

1ο Σενάριο

Σειρά καρτελών για την υλοποίηση του πρώτου σεναρίου:

Καρτέλα 1 : «Μεθώνη: η πρώτη αποικία!»
Καρτέλα 8 : «Οι πόλεμοι έχουν απώλειες»
Καρτέλα 9 : «Βρήκαμε το “Υπόγειο” στη Μεθώνη... Τι να΄ ναι άραγε αυτό;»
Καρτέλα 6 : «Η γραφή κινείται!»
Καρτέλα 7 : «Γράφω και χαράζω στα αγγεία με πινέλα και εργαλεία».
Καρτέλα 2 : «Μεθώνη: κέντρο εμπορίου»
Καρτέλα 3 : «Το εμπόρευμα οργανώνεται: σφραγίδες και χαράγματα».
Καρτέλα 4 : «Συμπόσια = συν+πίνω, αγγεία με νερό και οίνο»
Καρτέλα 5 : «Συμπόσια = συν+πίνω, το ποτήρι μου δε δίνω!»

Βρισκόμαστε στη σύγχρονη εποχή, σε μια ανασκαφή στη βορειοανατολική Πιερία¹. Οι αρχαιολόγοι, έχοντας διαβάσει τις ιστορικές πηγές, σε συνδυασμό με τα πρώτα ευρήματα, επιβεβαιώνουν ότι η θέση αυτή ανήκει στην αρχαία πόλη Μεθώνη. Διαπιστώνουν μάλιστα ότι όντως η πόλη είχε καταστραφεί ολοσχερώς σε πολεμική σύρραξη! Ανακαλύπτουν έναν χώρο γεμάτο θραύσματα αγγείων. Τέτοια θραύσματα είναι γενικά συνηθισμένο εύρημα, μόνο που σε αυτήν την περίπτωση υπάρχει κάτι εξαιρετικό: πολλά από αυτά τα θραύσματα έχουν πάνω τους γράμματα και σύμβολα χαραγμένα ή ζωγραφισμένα. Οι αρχαιολόγοι διαπιστώνουν ότι πρόκειται για τα πιο πρώιμα δείγματα γραφής στη Μακεδονία!
Τέλος, προσπαθούν να ανασυνθέσουν την ιστορία της κατεστραμμένης πόλης: από τα αντικείμενα που βρίσκουν, συμπεραίνουν κάποιες από τις δραστηριότητες και συνήθειες των κατοίκων.

2ο Σενάριο

Σειρά καρτελών για την υλοποίηση του δεύτερου σεναρίου:

Καρτέλα 2 : «Μεθώνη: κέντρο εμπορίου»
Καρτέλα 7 : «Γράφω και χαράζω στα αγγεία με πινέλα και εργαλεία».
Καρτέλα 3 : «Το εμπόρευμα οργανώνεται: σφραγίδες και χαράγματα»
Καρτέλα 1 : «Μεθώνη: η πρώτη αποικία!»
Καρτέλα 4 : «Συμπόσια= συν+πίνω, αγγεία με νερό και οίνο»
Καρτέλα 5 : «Συμπόσια= συν+πίνω, το ποτήρι μου δε δίνω!»
Καρτέλα 6 : «Η γραφή κινείται»
Καρτέλα 8 : «Οι πόλεμοι έχουν απώλειες»
Καρτέλα 9 : «Βρήκαμε το “Υπόγειο” στη Μεθώνη... Τι να΄ ναι άραγε αυτό;»

Βρισκόμαστε στην αρχαία Μεθώνη κοντά στα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. Δύο έμποροι συζητούν. Χαράσσουν γράμματα και σύμβολα στα αγγεία τους για να δηλώσουν τα στοιχεία του εμπορεύματός τους¹. Ο ένας αφηγείται στον άλλο ιστορίες από την ίδρυση της πόλης, σχολιάζοντας και την κοινωνική «επικαιρότητα» με επίκεντρο ένα μεγάλο συμπόσιο² που διοργάνωσε πρόσφατα ένας πλούσιος άρχοντας της πόλης. Το ζήτημα όμως που απασχολεί ιδιαίτερα τους δύο εμπόρους είναι ο επικείμενος κίνδυνος που αντιμετωπίζει η πόλη. Ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος ο Β΄ φαίνεται πώς ετοιμάζεται για επίθεση. Είναι γνωστό σε όλους ότι ο Φίλιππος τη θεωρεί μόνιμη απειλή για το μακεδονικό βασίλειο λόγω της στρατηγικής της θέσης και της οικονομικής της δύναμης. Η έχθρα του ξεκίνησε όταν η Εύβοια υποτάχθηκε στους Αθηναίους, με αποτέλεσμα η Μεθώνη, που είναι και αποικία της Εύβοιας, να προσχωρήσει στην Αθηναϊκή Συμμαχία και να βρεθεί από τότε στο μάτι του κυκλώνα! Ο Φίλιππος θέλει να δώσει γρήγορα ένα τέλος στην απειλή αυτή!
Η σκηνή αλλάζει: Βρισκόμαστε στη σύγχρονη εποχή, όπου οι αρχαιολόγοι ανασκάπτουν τη θέση της αρχαίας Μεθώνης. Διαπιστώνουν ότι η πόλη είχε καταστραφεί ολοσχερώς μετά από πολεμική σύρραξη. Ανακαλύπτουν μάλιστα έναν ιδιαίτερο χώρο, γεμάτο θραύσματα αγγείων. Τέτοια θραύσματα είναι γενικά συνηθισμένο εύρημα, μόνο που σε αυτήν την περίπτωση υπάρχει κάτι εξαιρετικό: πολλά από αυτά τα θραύσματα έχουν πάνω τους γράμματα και σύμβολα χαραγμένα ή ζωγραφισμένα. Οι αρχαιολόγοι διαπιστώνουν ότι πρόκειται για τα πιο πρώιμα δείγματα γραφής στη Μακεδονία! Παρόλο που η Μεθώνη είχε τραγική κατάληξη, πρόσφερε στους σύγχρονους ερευνητές σπουδαία ευρήματα!

- Προέλευση, περιεχόμενο, βάρος κλπ. Οι ερμηνείες είναι ελεύθερες γιατί δεν γνωρίζουμε σε τι αντιστοιχούν τα σύμβολα, προφανώς είναι όμως η κοινή εμπορική γλώσσα της εποχής.
- Ειδικά το γεγονός ότι κάποιοι από τους καλεσμένους είχαν γραμμένο το όνομά τους πάνω στα ποτήρια!

^[1] Για περισσότερο υλικό συμβουλευτείτε το βιβλίο: Μπέσιος, Μ., Γ. Τζιφόπουλος & Α. Κοτσώνας. 2012. Μεθώνη Πιερίας I: Επιγραφές, χαράγματα και εμπορικά σύμβολα στη γεωμετρική και αρχαϊκή κεραμική από το «Υπόγειο» της Μεθώνης Πιερίας στη Μακεδονία. Επιμ. Γ. Τζιφόπουλος. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ελεύθερα προσβάσιμο στην ιστοσελίδα «Θετίμα: Αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι», http://ancdialects.greeklanguage.gr

Απαντήσεις/προτεινόμενα θέματα προς ανάπτυξη

Καρτέλα 1

Μπορείτε να βρείτε στο κείμενο που βρίσκεται δίπλα στη βιτρίνα 1 πώς ονόμασαν οι Ερετριείς τους διωγμένους συμπατριώτες τους;

Λύση: «αποσφενδόνπτοι»

—

Άσκηση στο χάρτη

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα ταξίδια των αποίκων γίνονταν δια θαλάσσης!

—

Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Ερετριείς δεν δέχθηκαν πίσω τους συμπατριώτες τους όταν τους έδιωξαν οι Κορίνθιοι από την Κέρκυρα;

Η δημιουργία μιας αποικίας ήταν σημαντικό γεγονός για μια πόλη και σχεδιαζόταν πολύ προσεκτικά. Οι κάτοικοι των πόλεων που μετανάστευαν ως άποικοι, έχαναν αρκετά από τα πολιτικά δικαιώματα που κατείχαν στη μητρόπολή τους. Δε θεωρούνταν πλέον πολίτες της μητρόπολης, ακόμη κι όταν οι δύο πόλεις διατηρούσαν ισχυρούς δεσμούς και εμπορικές σχέσεις, όπως έγινε και με τους Ερετριείς που ίδρυσαν τη Μεθώνη.

Καρτέλα 2

Φοινίκη, εμπόριο, Μεθώνη, αλφάβητο: Συζήτησε με την ομάδα σου πώς συνδέονται μεταξύ τους.

Η Μεθώνη ήδη από τον 8ο αιώνα π.Χ. ήταν κέντρο παραγωγής ποικίλων προϊόντων και πολύ σημαντικός εμπορικός σταθμός. Έμποροι ντόπιοι, αλλά και από όλο το Ανατολικό Αιγαίο και τη Μεσόγειο περνούσαν από την πόλη αφήνοντας το δικό τους στίγμα. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι Έλληνες της περιοχής υιοθέτησαν το «φοινικικό» αλφάβητο, το προσάρμοσαν στις ανάγκες τους και το τελειοποίησαν, προσθέτοντας τα φωνήεντα.

Καρτέλα 3

Μπορείτε να σκεφτείτε σύγχρονα αντίστοιχα εμπορικά σήματα;

Στη σύγχρονη εποχή υπάρχουν ποικίλα εμπορικά σήματα (trademarks) που η βασική τους λειτουργία είναι να επισημαίνουν

και να διαχωρίζουν προϊόντα, εταιρείες και υπηρεσίες. Έχουν τη μορφή ονόματος, σχεδίου/εικόνας ή φράσης, αποτελούν την επωνυμία, τη «σφραγίδα» του κατόχου του σήματος, η οποία μάλιστα προστατεύεται δια νόμου, εξού και η φράση **«σήμα κατατεθέν»!**

Εκτός από αυτά τα σήματα όμως, έχει επικρατήσει στη σύγχρονη εποχή και σχεδόν σε παγκόσμιο επίπεδο η κωδικοποίηση των αντικειμένων με τη χρήση των **barcodes**. Οι κωδικοί αυτοί, λειτουργούν συνήθως ως τρόπος ταξινόμησης (στην πιο απλή τους μορφή αποτελούνται από παράλληλες κάθετες γραμμές ποικίλου πάχους σε συνδυασμό με αριθμούς) και μπορούν να αναγνωστούν από ειδικές ηλεκτρονικές συσκευές. Τοποθετούνται σε ποικίλα αντικείμενα (λχ. βιβλία δανειστικής βιβλιοθήκης) και εμπορικά προϊόντα χαρακτηρίζοντας κυρίως το είδος και την προέλευσή τους. Στις πιο σύνθετες μορφές τους (πχ.QR code) παραπέμπουν άμεσα το χρήστη σε συγκεκριμένες πληροφορίες.

Καρτέλα 4

Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι έγραφαν το όνομά τους πάνω στα ποτήρια;

Η χάραξη του ονόματος στο αγγείο-ποτήρι, δείχνει πρωτίστως τη διάθεση των κατόχων τους να κατοχυρώσουν την ιδιοκτησία τους, κάτι που φανερώνει και τη συναισθηματική αξία του αντικειμένου. Επιπλέον, δημοσιοποιούν την ταυτότητά τους και επιδεικνύουν τη γνώση τους στη χρήση του γραπτού λόγου.

Καρτέλα 5

Άξιζε πιστεύεις μια τόσο βαριά κατάρα για ένα τέτοιο . . . αδίκημα;

Τα ειδικά αγγεία – ποτήρια που χρησιμοποιούνταν στο συμπόσιο είχαν συνήθως ευτελή οικονομική αξία. Η χάραξη κειμένων όπως οι «κατάρες» από μέρους του ιδιοκτήτη πάνω τους φανερώνει μια παιγνιώδη διάθεση και κυρίως τη συναισθηματική αξία των αντικειμένων αυτών.

Καρτέλα 6

Προσπάθησε να γράψεις το όνομά σου μέσα στο αγγείο «επί τα λαιά»! πχ.

Καρτέλα 7

Τι σημαίνει σήμερα η λέξη «γκράφιτι» (graffiti);

Η λέξη «graffiti» σήμερα αντιπροσωπεύει είδος έκφρασης, που εμφανίζεται σε όλο το δυτικό κόσμο. Πρόκειται για λέξεις, εικόνες και κωδικοποιημένα μηνύματα που σχεδιάζονται πάνω σε επιφάνειες (πχ. τοίχους) σε δημόσια θέα. Συχνά περιέχουν μηνύματα (πχ. συνθήματα) με στόχο την άσκηση κριτικής σε πολιτικές ή/και κοινωνικές καταστάσεις. Στην πιο σύνθετη μορφή του έχει αναγνωριστεί ως είδος καλλιτεχνικής έκφρασης.

—

Πιστεύετε ότι υπήρχε κάτι αντίστοιχο με τα σημερινά «γκράφιτι (graffiti)» στην αρχαιότητα;

Τα πρώτα «γκράφιτι» όντως χρονολογούνται στην αρχαιότητα! Οι άνθρωποι τα χρησιμοποιούσαν για να εκφραστούν και να δηλώσουν δημόσια την ταυτότητά τους. Πάνω σε δημόσια κτήρια (τείχη, ναούς κλπ), έφτιαχναν απλά σχέδια αλλά συνηθέστερα χάραζαν ονόματα ή μηνύματα ποικίλου (ερωτικού, πολιτικού κοκ) περιεχομένου.

Καρτέλα 8

Γιατί νομίζετε ότι ο Φίλιππος Β΄ κατέστρεψε την πόλη της Μεθώνης; Σημειώστε την κύρια αιτία:

Λύση: βλ. σενάριο 2

Καρτέλα 9

Πώς θα ένιωθες αν ήσουν στην ανασκαφική ομάδα που ανακάλυψε τα ευρήματα αυτά;

Οι σκέψεις και τα συναισθήματα δικά σας . . .

Τα σχέδια έχουν σημασία!

Πίνακας συμβόλων καρτελών

Καρτέλα	Σύμβολο	Σημασία στα νέα ελληνικά αντιστοιχία με σύγχρονο γράμμα
1 Μεθώνη η πρώτη αποικία	Ξ	Σ
2 Μεθώνη: κέντρο εμπορίου	Ρ	Ρ
3 Το εμπόρευμα οργανώνεται: σφραγίδες και χαράγματα	Α	Α
4 Συμπόσια= συν+πίνω αγγεία με νερό και οίνο	Κ	Κ
5 Συμπόσια= συν+πίνω το ποτήρι μου δε δίνω!	Π	Π
6 Η γραφή κινείται!	Μ	Μ
7 Γράφω και χαράζω στα αγγεία με πινέλα κι εργαλεία!	Ε	Ε
8 Οι πόλεμοι έχουν απώλειες . . .	Σ	Σ
9 Βρήκαμε το Υπόγειο στη Μεθώνη . . . Τι να΄ ναι άραγε αυτό;	Λ	Λ